

Raúl Castro:

Böner viktigare än kanoner

Eva Björklund

FAR startade med starkt folkligt stöd, beundran och respekt, de var i folkets ögon de som befriat dem från förtrycket och sett till att de fått skor, mat, böcker och makt. Förtroendet växte med segern i Grisbukten och med FARs internationalistiska stöd till gerillor i Latinamerika, Algeriets frihetskamp och befrielsen av Angola.

Böner viktigare än kanoner

Sovjetunionens kollaps 1990 ledde i praktiken till dubbel ekonomisk blockad när de forna Warszawapaktsländerna anslöt sig till USA Kubablockad. Det innebar en djup ekonomisk kris som kallades "specialperioden i fredstid", ett militärt begrepp inför krigshot. Och FAR fick avgörande betydelse för överlevnaden när Kubas BNP sjönk med omkring 35 procent 1991-1994.

Det fanns inga pengar för att underhålla de väpnade styrkorna. FAR blev också utan olja och reservdelar, och hela folket fick ont om mat. För Raúl var det samma läge som 1958: "Vårt uppdrag är landets försvar, det innebär i dagsläget att se till att folk får nåt att äta. Böner är viktigare än kanoner." Soldaterna blev jordbrukare, armén blev självförsörjande och bidrog till hela landets livsmedelsförsörjning.

Det var en oerhörd utmaning men Kuba var förberett. Under Reagantidens krigshot på 80-talet hade Kuba börjat bygga upp "hela folkets försvar" för att om nödvändigt kunna överleva total isolering, och framställa alla nödvändiga livsmedel med landets egna resurser. Med kunskap om traditionellt jordbruk hade FAR börjat utveckla metoder för livsmedelsproduktion utan kemiska bekämpningsmedel, konstgödsel och oljedrivmedel. 1987 inleddes försöken med organisk stadsodling.

I ett av sina tal i slutet av 80-talet varnade Fidel Castro för att Kuba inte skulle kunna räkna med Sovjetunionens fortbestånd. När Sovjet så kollapsade 1989 och den ekonomiska krisen stod för dörren gick utvecklingen fort, Kuba var förberett, försvaret fick bli självförsörjande med livsmedel och allt annat, de väpnade styrkorna skars ner från 200 000 till 80 000 kvinnor och män, de organiska stadsodlingarna och lantbruksmetoderna spreds över hela landet, och benämningen "organopónico" (organisk plantering) uppstod. Kuba överlevde.

Behöver också hårdvaluta

Men kubanerna behövde också hårdvaluta för att kunna importera sånt de inte kunde framställa själva. På 90-talet satsade landet stort på turism, bjöd in europeiska hotellkedjor och turister började strömma in från Europa och Latinamerika, 2016 nådde de över 4 miljoner. FAR satsade också på turism och byggde upp hotellkedjan

forts sid 11

Redan en månad efter sin installation januari 2017 upphävde president Trump det avtal som hans föregångare slutit med Kuba i december 2014. Obama hade kommit fram till att USAs 50-åriga ekonomiska krigföring och diplomatiska isolering av Kuba inte lett till det regimskifte som var målet, och tänkte att det vore bättre att normalisera de diplomatiska förbindelserna, tillåta viss export till Kuba och USA-medborgare att besöka landet. Men Trump insåg och ogillade att strömmen av turister från USA gynnade Kuba ekonomiskt, och att det stärkte landets försvar.

Raúl såg ekonomins betydelse redan 1958

Som försvarsminister 1959-2008, president 2008-18, utformade Raúl Castro sin syn på förhållandet mellan försvar och ekonomi när han i mars 1958, under pågående befrielsekrig i Sierra Maestra. Han fick då uppdraget att med sin kolonn på 67 soldater öppna en andra front i Sierra de Cristal, nordost om Santiago. Där byggde han inte bara upp den militära styrkan utan också ett samhälle med jordreform som gav fattigbönderna rätten till den mark de odlade, satte upp livsmedelsbutik för att livnära befolkningen, skola, läkarmottagning, skomakeri (soldatkängorna till att börja med). Och tog upp skatt i området för att finansiera det hela. Han reste runt i bergen i september och organiserade en småbondekongress. Som han sa: "Vårt uppdrag är landets försvar, det innebär i dagsläget att se till att folk får nåt att äta. Böner är viktigare än kanoner".

När Kubas provisoriska revolutionära regering bildades 16 februari 1959 med Fidel som regeringschef, blev Raúl chef för de Revolutionära Väpnade Styrkorna, FAR, de sammanslagna gerillorna i Sierra Maestra och Sierra Cristal i dåvarande Orientelänet, och gerillan i Las Villas. I Oriente låg Guantánamobukten som USA ockuperat för sin flottbas. Därifrån förekom ständiga provokationer och terroraktioner, så Fidel uppdrog åt Raúl att bilda en Orientearmé: "Ge dig iväg till Oriente, jag tar hand om försvarsdepartementet så länge, organisera Orientearmén, för om vi räddar Oriente räddar vi revolutionen."

Forts från sid 10

Gaviota och två butikskedjor, Cimex och TRD. Den ena hanterar peso, den andra hårdvalutan CUC. Tillsammans bildade de bolagsgruppen GAESA för att finansiera försvaret, som inte längre belastar statsbudgeten, tvärtom. Med åren har GAESA lämnat allt större bidrag till statsbudgetens utgifter för utbildning, forskning, hälsovård, kultur mm.

GAESAs intäkter uppgick 2016 till ca 3,45 miljarder CUC (\approx US\$) ca 40 procent av BNP enligt Kubas statistiska centralbyrå, och står för 21 procent av landets intäkter i hårdvaluta. Övriga intäkter i hårdvaluta kommer från export av socker, nickel, oljeprodukter, sjukvårdstjänster, rom, tobak, skaldjur, bioteknologiska produkter, etc.

